

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ Μ.Ε. ΠΡΟΟΔΟΣ

ΕΣΠΕΡΙΔΩΝ 104, ΚΑΛΛΙΘΕΑ (ΤΗΛ.: 210 9514517)

& ΑΙΓΑΙΟΥ 109, ΝΕΑ ΣΜΥΡΝΗ (ΤΗΛ.: 210 9355996)

ΓΡΑΠΤΗ ΕΞΕΤΑΣΗ ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ
ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΚΥΡΙΑΚΗ 22 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2017

www.proodos.gr

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Αριστοτέλους Ἠθικά Νικομάχεια (Β3, 1-2 / Β6, 1-4)

Σημεῖον δὲ δεῖ ποιεῖσθαι τῶν ἕξεων τὴν ἐπιγινομένην ἡδονὴν ἢ λύπην τοῖς ἔργοις· ὁ μὲν γὰρ ἀπεχόμενος τῶν σωματικῶν ἡδονῶν καὶ αὐτῶ τούτῳ χαίρων σῶφρων, ὁ δ' ἀχθόμενος ἀκόλαστος, καὶ ὁ μὲν ὑπομένων τὰ δεινὰ καὶ χαίρων ἢ μὴ λυπούμενός γε ἀνδρεῖος, ὁ δὲ λυπούμενος δειλός. Περὶ ἡδονὰς γὰρ καὶ λύπας ἐστὶν ἡ ἠθικὴ ἀρετὴ· διὰ μὲν γὰρ τὴν ἡδονὴν τὰ φαῦλα πράττομεν, διὰ δὲ τὴν λύπην τῶν καλῶν ἀπεχόμεθα. Διὸ δεῖ ἡχθαί πως εὐθύς ἐκ νέων, ὡς ὁ Πλάτων φησὶν, ὥστε χαίρειν τε καὶ λυπεῖσθαι οἷς δεῖ· ἢ γὰρ ὀρθὴ παιδεία αὕτη ἐστίν.

Δεῖ δὲ μὴ μόνον οὕτως εἰπεῖν, ὅτι ἕξις, ἀλλὰ καὶ ποία τις. Ῥητέον οὖν ὅτι πᾶσα ἀρετὴ, οὗ ἂν ἢ ἀρετὴ, αὐτό τε εὖ ἔχον ἀποτελεῖ καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ εὖ ἀποδίδωσιν, οἷον ἡ τοῦ ὀφθαλμοῦ ἀρετὴ τὸν τε ὀφθαλμὸν σπουδαῖον ποιεῖ καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ· τῇ γὰρ τοῦ ὀφθαλμοῦ ἀρετῇ εὖ ὁρῶμεν. Ὅμοίως ἡ τοῦ ἵππου ἀρετὴ ἵππον τε σπουδαῖον ποιεῖ καὶ ἀγαθὸν δραμεῖν καὶ ἐνεγκεῖν τὸν ἐπιβάτην καὶ μεῖναι τοὺς πολεμίους. Εἰ δὴ τοῦτ' ἐπὶ πάντων οὕτως ἔχει, καὶ ἡ τοῦ ἀνθρώπου ἀρετὴ εἴη ἂν ἡ ἕξις ἀφ' ἧς ἀγαθὸς ἄνθρωπος γίνεται καὶ ἀφ' ἧς εὖ τὸ ἑαυτοῦ ἔργον ἀποδώσει. Πῶς δὲ τοῦτ' ἔσται... ὧδ' ἔσται φανερόν, ἐὰν θεωρήσωμεν ποία τις ἐστὶν ἡ φύσις αὐτῆς.

A. Από το κείμενο που σας δίνεται, να μεταφράσετε στο τετράδιό σας το απόσπασμα: «Περὶ ἡδονὰς γὰρ καὶ λύπας ... καὶ μεῖναι τοὺς πολεμίους.»

Μονάδες 10

B. Να γράψετε στο τετράδιό σας τις απαντήσεις των παρακάτω ερωτήσεων:

B.1. Ποια είναι η σχέση ηθικής αρετής και ηδονής – λύπης, και πώς την εξηγεί ο Αριστοτέλης στο κείμενο που σας δίνεται; Κάντε πιο συγκεκριμένη την αναφορά σας χρησιμοποιώντας τα παραδείγματα που χρησιμοποιεί και ο Αριστοτέλης.

Μονάδες 10

B.2. Έξις, ἀρετή, ἔργον: α) να προσδιορίσετε το περιεχόμενο των όρων και β) να εξηγήσετε τη μεταξύ τους σχέση με βάση το κείμενο που σας δίνεται.

Μονάδες 10

B.3. Ποιο ρόλο αποδίδει στην παιδεία ο Αριστοτέλης; Ποια αυθεντία επικαλείται για να στηρίξει τη θέση του και τι γνωρίζετε για τις θέσεις της αυθεντίας αυτής;

Μονάδες 10

B.4. Ποιες ήταν οι δύο επιστήμες που έκαναν την εμφάνισή τους στα χρόνια του Αριστοτέλη; Τι προσπαθούσαν να προσδιορίσουν σχετικά με τις επιστήμες αυτές οι φιλόσοφοι και ποιες θέσεις είχαν διατυπωθεί σχετικά με τις επιδιώξεις των επιστημών αυτών;

Μονάδες 10

B.5. α) Να γράψετε δύο ομόρριζες λέξεις της νέας ελληνικής γλώσσας, απλές ή σύνθετες, για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: ἀπεχόμενος, ἀχθόμενος, ῥητέον, δραμεῖν, φύσις

β) Να βρείτε στο παραπάνω κείμενο μια ετυμολογικά συγγενή λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις: δημαγωγός, ἀρτιος, ἀχάριστος, δυσπραγία, φέρελπις

Μονάδες 10

Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Θουκυδίδου, Ιστορίαι, Α, 72-73

Τοιαῦτα μὲν οἱ Κορίνθιοι εἶπον. Τῶν δὲ Ἀθηναίων ἔτυχε γὰρ πρεσβεία πρότερον ἐν τῇ Λακεδαίμονι περὶ ἄλλων **παρουῖσα**, καὶ ὡς ἦσθοντο τῶν λόγων, ἔδοξεν αὐτοῖς παριτητέα ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους εἶναι, τῶν μὲν ἐγκλημάτων περὶ μηδὲν ἀπολογησομένους ὧν αἱ πόλεις ἐνεκάλουν, **δηλῶσαι** δὲ περὶ τοῦ παντὸς ὡς οὐ ταχέως **αὐτοῖς** βουλευτέον εἶη, ἀλλ' ἐν **πλέονι** σκεπτέον. Καὶ ἅμα τὴν σφετέραν πόλιν ἐβούλοντο σημῆναι ὅση εἴη δύναμιν, καὶ ὑπόμνησιν ποιήσασθαι τοῖς τε πρεσβυτέροις ὧν ἤδεσαν καὶ τοῖς νεωτέροις ἐξήγησιν ὧν ἄπειροι ἦσαν, νομίζοντες μᾶλλον ἂν αὐτοὺς ἐκ τῶν λόγων πρὸς τὸ ἡσυχάζειν τραπέσθαι ἢ πρὸς τὸ πολεμεῖν. Προσελθόντες οὖν **τοῖς Λακεδαιμονίοις** ἔφασαν βούλεσθαι καὶ αὐτοὶ ἐς τὸ πλῆθος αὐτῶν εἰπεῖν, εἴ τι μὴ ἀποκωλύοι. Οἱ δὲ ἐκέλευόν τε παριέναι, καὶ παρελθόντες οἱ Ἀθηναῖοι ἔλεγον τοιάδε.

- παριτητέα < πάρειμι/παρέρχομαι= παρουσιάζομαι, ανεβαίνω στο βήμα να μιλήσω
- ἐγκλημα= κατηγορία
ἐγκαλῶ= κατηγορῶ, καταγγέλλω

Γ.1. Να μεταφράσετε στὸ τετράδιό σας τὸ παραπάνω κείμενο. **Μονάδες 20**

Γ.2. Να γραφούν οἱ ζητούμενοι τύποι γιὰ καθεμιά ἀπὸ τὶς παρακάτω λέξεις τοῦ κειμένου:

- α) εἶπον:** β' πληθυντικὸ οριστικῆς αορίστου β' στη φωνή που βρίσκεται καὶ β' ενικὸ προστακτικῆς αορίστου β' στη μέση φωνή
- β) ἔτυχε:** ἀντίστοιχος τύπος στὴν ευκτική μέλλοντα
- γ) πρότερον:** ὁ ἴδιος τύπος στὸ θετικὸ βαθμὸ
- δ) ἐνεκάλουν:** β' ενικὸ προστακτικῆς ἐνεστώτα καὶ ἀπαρέμφατο μέλλοντα στὴ φωνή που βρίσκεται
- ε) ταχέως:** ὁ ἴδιος τύπος στους ἄλλους βαθμούς
- στ) σημήναι:** ἀντίστοιχος τύπος στὸν παρακείμενο
- ζ) εἶη:** δοτικὴ πληθυντικῆς ουδετέρου γένους τῆς μετοχῆς ἐνεστώτα
- η) ὑπόμνησιν:** δοτικὴ ενικῆς καὶ πληθυντικῆς

- θ) ἤδεσαν: β' ενικό οριστικής και γ' ενικό ευκτικής ενεστώτα
ι) νομίζοντες: αντίστοιχος τύπος στον μέλλοντα της άλλης φωνής
ια) τραπέσθαι: απαρέμφατο παθητικού αορίστου β'
ιβ) ἔφασαν: β' ενικό προστακτικής ενεστώτα και απαρέμφατο ενεστώτα
ιγ) παριέναι: β' πληθυντικό προστακτικής ενεστώτα
ιδ) τοιάδε: ο ίδιος τύπος στη δοτική

Μονάδες 10

Γ.3. Να αναγνωριστούν συντακτικά οι υπογραμμισμένοι όροι του κειμένου:
παροῦσα, δηλώσαι, αὐτοῖς, ἐν πλέονι, ὧν, τοῖς Λακεδαιμονίοις

Μονάδες 3

Γ.4. Να κάνετε πλήρη συντακτική αναγνώριση (εἶδος, εισαγωγή, εκφορά, συντακτικός ρόλος) στην παρακάτω δευτερεύουσα πρόταση: «ὄση εἴη δύναμιν».

Μονάδες 3

Γ.5. «Τῶν δὲ Ἀθηναίων ἔτυχε γὰρ πρεσβεία πρότερον ἐν τῇ Λακεδαίμονι περὶ ἄλλων παροῦσα, καὶ ὡς ἦσθοντο τῶν λόγων, ἔδοξεν αὐτοῖς παριτητέα ἔς τοὺς Λακεδαιμονίους εἶναι»: Να μετατρέψετε το χωρίο σε πλάγιο λόγο (με ὅλους τους δυνατούς τρόπους), με εξάρτηση: Οὗτος ἔλεγεν.

Μονάδες 4

Τύχη ἀγαθῇ, ἐπιτυχία σε ὅλους!

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ (22-01-2017)

A. Βλέπε σελίδες 182 & 194 φροντιστηριακού.

B.1. Βλέπε σελίδα 150-151 σχολικού βιβλίου & σελίδες 185-186 φροντιστηριακού.

B.2. Βλέπε σελίδες 152-153, σχολικού βιβλίου & 178, 194-196, 197 φροντιστηριακού.

B.3. Βλέπε σελίδες 189-190 φροντιστηριακού.

B.4. Βλέπε σελίδες 138 σχολικού βιβλίου

B.5. α) ἀπεχόμενος: εχεμύθεια, εχέφρων
ἀχθόμενος: αχθοφόρος, επαχθής
Ῥητέον: ρήμα, ρήτορας
δραμεῖν: δρόμος, καταδρομέας
φύσις: φυσικός, φυσιολάτρης

β) δημαγωγός: ἤχθαι

ἀρτιος: ἀρετή

αχάριστος: χαίρειν

δυσπραγία: πράττομεν

φέρελπις: ἐνεγκεῖν

Γ.1 Οι Κορίνθιοι λοιπόν είπαν τέτοια. Έτυχε όμως να είναι παρόντες στη Σπάρτη από νωρίτερα γι' άλλο θέμα πρεσβευτές των Αθηναίων και μόλις έμαθαν για τις συζητήσεις, νόμισαν ότι έπρεπε να παραστούν στη συνέλευση των Λακεδαιμονίων όχι για να απολογηθούν για τις κατηγορίες, για τις οποίες οι πόλεις τους κατηγορούσαν, αλλά για να κάνουν σαφές γενικά για την κατάσταση ότι δεν έπρεπε να αποφασίσουν βιαστικά, αλλά έπρεπε να σκεφτούν πιο πολύ το ζήτημα. Ταυτόχρονα ήθελαν να τονίσουν πόσο μεγάλη ήταν στη δύναμη η δική τους πόλη και να υπενθυμίσουν στους μεγαλύτερους όσα ήξεραν και να διευκρινίσουν στους νεότερους αυτά που αγνοούσαν, επειδή πίστευαν ότι με τον λόγο τους θα τους κατηύθυναν αυτούς περισσότερο προς την ειρήνη παρά προς τον πόλεμο. Αφού πήγαν λοιπόν στους Λακεδαιμονίους είπαν ότι επιθυμούσαν να μιλήσουν και οι ίδιοι αυτοπροσώπως στο λαό τους, αν δεν υπήρχε κάποιο εμπόδιο. Εκείνοι τους κάλεσαν να παρουσιαστούν στη συνέλευση και αφού ανέβηκαν στο βήμα, οι Αθηναίοι έλεγαν τα εξής.

Γ.2

- α) εἶπατε/(εἶπετε)-εἶποῦ
- β) τεύξοιτο
- γ) πρό
- δ) ἐγκάλει-ἐγκαλεῖν
- ε) θᾶπτον-τάχιστα
- στ) σεσημαγκέναι
- ζ) οὔσι
- η) ὑπομνήσει-ὑπομνήσεσι
- θ) οἶσθα-εἰδείη
- ι) νομιούμενοι
- ια) τραπήναι
- ιβ) φάθι-φάναι
- ιγ) πάριτε
- ιδ) τοιοῖσδε

Γ.3

παροῦσα: κατηγορηματική μετοχή, γιατί εξαρτάται από το ρήμα «ἔτυχε» και αναφέρεται στο υποκείμενο του ρήματος, «προσβεία»

δηλῶσαι: απαρέμφατο του σκοπού/αποτελέσματος στο «παριτητέα εἶναι» (Υποκείμενο: αὐτούς)

αὐτοῖς: δοτική προσωπική του ενεργούντος προσώπου στο ρηματικό επίθετο «βουλευτέον εἶη»

ἐν πλέονι: εμπρόθετος προσδιορισμός του χρόνου στο ρηματικό επίθετο «σκεπτέον»

ῶν: ονοματικός ετερόπτωτος προσδιορισμός, γενική αντικειμενική στο «ἄπειροι»

τοῖς Λακεδαιμονίοις: αντικείμενο στη μετοχή «προσελθόντες»

Γ.4 «ὄση εἶη δύναμιν»: δευτερεύουσα ονοματική πλάγια ερωτηματική πρόταση, μερικής άγνοιας. Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία «ὄση», εκφέρεται με ευκτική πλαγίου λόγου («εἶη»), γιατί εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου («ἐβούλοντο σημῆναι») και δηλώνει υποκειμενική γνώμη στο παρελθόν, και λειτουργεί συντακτικά ως αντικείμενο στο απαρέμφατο «σημῆναι», από το οποίο εξαρτάται.

Γ.5. α) Οὗτος ἔλεγεν ὅτι τῶν δὲ Ἀθηναίων **τύχοι** γὰρ πρεσβεία πρότερον ἐν τῇ Λακεδαίμονι περὶ ἄλλων παροῦσα, καὶ ὡς **αἰσθοῖντο** τῶν λόγων, **δόξειεν** αὐτοῖς παριτητέα ἔς τοὺς Λακεδαιμονίους εἶναι.

β) Οὗτος ἔλεγεν τῶν δὲ Ἀθηναίων **τυχεῖν** γὰρ **πρεσβείαν** πρότερον ἐν τῇ Λακεδαίμονι περὶ ἄλλων **παροῦσαν**, καὶ ὡς **αἰσθοῖντο** τῶν λόγων, **δόξαι** αὐτοῖς παριτητέα ἔς τοὺς Λακεδαιμονίους εἶναι.